

Какво е социално предприятие?

Акроним на проекта : SOCIAL PLATE

Заглавие на Проекта : „Подкрепа на социалните предприятия в борбата с бедността и социалното изключване“

с. Борино, 12/06/2019

Що е социално предприятие?

В българското законодателство липсва определение за социално предприятие. Чрез изследване на практиката в страната и тълкуването на съществуващи законови понятия се налага следното разбиране за социално предприятие:

Стопанска дейност, развивана от юридическо лице с нестопанска цел (ЮЛНЦ), имаща изразен социален ефект спрямо лица от уязвими групи в най-широк смисъл с цел:

- подобряване на жизненото им равнище;
- осигуряване на заетост;
- Предоставяне на услуги и/или други форми на пряка подкрепа, чиито краен резултат е ефективното им социално включване.

Какво е стопанска дейност на ЮЛНЦ?

Законът позволява на ЮЛНЦ да извършват допълнителна стопанска дейност при определени условия. На практика в България нестопанските организации традиционно имат активно присъствие в сектора на дейностите по социално включване и успешно партнират на държавата в провеждането на ефективната ѝ политика за преодоляване на социалната изолация. Голяма част от тези ЮЛНЦ извършват стопанска дейност, която има характеристиките именно на социалното предприемачество.

Стопанска дейност на ЮЛНЦ е всяка дейност, насочена към реализиране на печалба, която:

- се извършва допълнително от едно ЮЛНЦ;
- регламентирана е в неговия устройствен акт;
- е свързана с предмета а основната му нестопанска дейност.

Приходите от тази дейност могат да бъдат използвани единствено за постигане на определените в устройствения му акт цели без възможност за разпределяне на печалба.

Какво е предприятие и какво е „социалното“ в социалното предприятие?

Предприятието представлява обособяване на различни ресурси- човешки, материални, финансови, нефинансови и други с цел осъществяване на разнообразна по рода си стопанска дейност.

Едно предприятие е „ социално“, само ако извършваната от него стопанска дейност е с изразен социален ефект спрямо лица от уязвими социални групи. Дейностите, извършвани в социалното предприятие, трябва да имат особено предназначение- оказване на различни форми на пряка подкрепа с цел преодоляване на социалната изолация на определените целеви групи, считани от обществото за уязвими. Това означава, че еднократното предоставяне на финансова или нефинансова помощ на едно лице от социално уязвима група или предоставянето на еднократна услуга не могат да бъдат определени като дейност на социално предприятие.

Какво означава социален ефект?

Социалният ефект означава подобряване на социалния статус на лицата от тези групи.

Той се проявява по различен начин:

- при самото извършване на дейността, когато лицата са облагодетелствани от факта, че намират трудова заетост;
- при ползване на резултатите от дейността, когато тези лица получават стоки и услуги на привилегировани цени или безплатно;
- като бенефициенти на приходите от тази дейност, когато те са дарени на тези лица или са използвани по начин, подпомагащ тяхното жизнено равнище.

Лица от уязвими социални групи са най-общо лица, които се нуждаят от помощ за изравняване на техния жизнен или социален статус с този на останалите членове на обществото.

Каква е разликата между социалното предприятие и другите предприятия?

Основната разлика между социалното предприятие и другите предприятия се състои в това, че социалното предприятие преследва социален ефект със стопанската си дейност.

Тази дейност е изначално предназначена да облагодетелства определени групи от лица- налице е непосредствена връзка между предмета на стопанската дейност и социалната цел.

Целта на социалните предприятия е не разпределянето на печалба или облагодетелстване между съдружниците/ учредителите на предприятието, а инвестирането на приходите за постигане на социална цел. Освен това дейността на социалното предприятие се отличава с постоянност и трайност при търсенето на социалния ефект.

Предприятията, които не преследват трайно социален ефект, не могат да бъдат определени като социални. Някои от тях на по-късен етап от развитието си постигат такъв ефект, като определят част от приходите си за благотворителност или за общественозначими цели. Това обаче не ги превръща в социални предприятия, тъй като социалният ефект е частичен или еднократен, а не изначални и трайно съпътстващ дейността им.

Какви дейности извършва социалното предприятие?

Социалните предприятия извършват предимно следните дейности:

- **предоставяне на социални услуги.** Социалните услуги са дейности, насочени към подкрепа на подпомаганите лица за водене на пълноценен живот и за социално включване. Според Закона за социално подпомагане доставчици на социални услуги са: държавата, физически лица, регистрирани по Търговския закон (ТЗ), и юридически лица (в които влизат и ЮЛНЦ).
- **предоставяне на здравни услуги.** Организациите, действащи като социални предприятия в тази сфера, обикновено предоставят по-елементарни здравни услуги.
- **предоставяне на обучения и образователни услуги.** Тази специфична социална дейност намира проявление в наемането на представители на социално уязвими групи и хора със специфични потребности за обучители или в организирането на обучения, предназначени за такива хора.
- **други услуги и дейности-** производствена, търговска, консултантска и др.

Правна рамка

Социалното предприятие отделен вид юридическо лице ли е?

Няма отделен вид юридическо лице, наречено „социално предприятие“, както и няма изрично изброени в закон правно-организационни форми, които могат да бъдат социално предприятие. Практиката показва, че социалното предприятие е стопанска дейност, извършвана от ЮЛНЦ, регистрирано е по реда на ЗЮЛНЦ или от юридическо лице- търговец, върху чието управление влияе ЮЛНЦ, като едноличен собственик или съдружник.

Може ли социалното предприятие да бъде юридическо лице с нестопанска цел?

ЮЛНЦ се регистрира по ЗЮЛНЦ като сдружения и фондации. И двете правно-организационни форми могат да извършват стопанска дейност при спазване на изискванията предвидени за нея в закона. По дефиниция допълнителната стопанска дейност на ЮЛНЦ има социална насоченост. Но за да бъде характеризирана като социално предприятие, стопанската дейност на едно ЮЛНЦ трябва да бъде насочена към определена целева група и да има силно изявен социален ефект, който да благоприятства социалното включване на лица от уязвими групи. В този случай социалното предприятие е интегрална част от самото ЮЛНЦ.

Правна рамка

Може ли социалното предприятие да бъде фирма?

Другата правна възможност за извършване на стопанска дейност на ЮЛНЦ е чрез отделен правен субект, учреден от ЮЛНЦ или юридически свързан с ЮЛНЦ. В този случай социалното предприятие на ЮЛНЦ е този субект- най-често търговско дружество.

Най-често ЮЛНЦ учредяват ЕООД, като прихода от дейността на дружеството инвестират в социални цели. Подобно решение се обосновава от нуждата от обособяването на мениджмънта и ресурсите на стопанската дейност, привличане на кредитни ресурси, изчистване на потенциални данъчни проблеми и др. На следващо място изборът на тази форма на стопанска дейност на ЮЛНЦ може да се налага от наличието на законово изискване определен вид дейност да бъде извършвана само от търговец.

Регистрация

Има ли социалното предприятие специална регистрация?

Социалното предприятие, само по себе си не изисква специална регистрация, а следва общия регистрационен режим, установен за съответната правно-организационна форма, в рамките на която осъществява дейността си.

ЮЛНЦ и търговските дружества се регистрират в окръжния съд по седалището им съобразно изискванията съответно на ЗЮЛНЦ и Търговския закон. След съдебната регистрация подлежат на задължителни регистрации- по БУЛСТАТ, в Националния осигурителен институт, в Териториалната данъчна дирекция и в Агенцията за финансово разузнаване.

Няма специални изисквания за учредителите на социалните предприятия. Те могат да бъдат български чуждестранни юридически лица и дееспособни физически лица.

Управлението на социалното предприятие зависи от правно-организационната форма, в която извършва дейността си.

Как социалното предприятие финансира дейността си?

Социалните предприятия използват различни възможности за финансиране:

- от държавния и общински бюджети;
- от приходи, реализирани от стопанската си дейност;
- от дарения;
- целеви финансираня (грантове).

Независимо от правно-организационната си форма, стига да отговарят на изискванията, социалните предприятия могат да получат финансиране, предвидено в специални закони и програми.

На практика нито един от специализираните държавни фондове не предоставя финансиране изрично за социални предприятия. Няма пречка обаче социалните предприятия да бъдат бенефициенти и по редица програми, изпълнявани от фондовете, ако отговарят на критериите и условията за това.

Защо държавата трябва да подкрепя социалните предприятия?

Социалното предприятие позволява обединяването икономическите и социалните цели в едно, като в крайна сметка намира израз в осигуряване на подкрепа на уязвимите групи. Така чрез подкрепа за социални предприятия държавата ще намери лесен и финансово ефективен начин за развитие на социалната си политика. Извършваната от социалното предприятие стопанска дейност е ресурс, който би могъл значително да разтовари държавата от разходи за социална дейност. Подкрепата за социалните предприятия ще допринесе за по-голяма ефективност на мерките за преодоляване на социалната изолация на групи в неравностойно положение.

Има ли социални предприятия в България?

Социалното предприемачество като концепция в ново за България. Въпреки това практиката показва, че такава дейност се извършва от редица организации в цялата страна. В резултат на проучване, проведено в Българския център за нестопанско право сред 1000 нестопански организации става ясно, че от 200 анкетирани над 20% се самоопределят като социални предприятия, а секторите, в които извършват дейността си, са: предоставяне на услуги, производство, търговска дейност, организиране на специализирани обучения. Голяма част от действащите социални предприятия откриват работни места за лица от рискови групи, като по този начин активно съдействат за интеграцията им на пазара на труда и ефективното социално включване.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!